

Krönika | Försvaret av Sverige

Tove Lifvendahl: Håll rågången mot våldslärorna

Sverige är ett land som i etnologiska sammanhang varit känt för sin konformism, konsensuskultur och konflikträdsla. Därför blir de stora värderingsskillnader i Sverige som blivit synliga efter den 7 oktober nästan omöjliga att greppa.

Det är en sak med meningsskiljaktigheter som inte behöver artikuleras i öppen konfrontation. Sådana är vi vana vid; vi håller koll på åsiktskorridoren och vet hur vi ska navigera för att inte skapa social friktion. Då och då kommer någon med höga sanningsanspråk eller låg självbevarelsedrift att skapa tumult genom att säga det som inte ostraffat får sägas. Då märks både sådana som rycker ut med brännjärnet för att straffa kåttaren, liksom de som öppet eller diskret applåderar avvikaren.

Men det är en sak när kombattanterna i någon mån delar grundläggande värderingar. Det är en annan femma när det handlar om väsensskilda värderingssystem: när människor i Sverige öppet firar halshuggningar och våldtäkter.

Den amerikanske författaren, filosofen och neuroforskaren Sam Harris diskuterar i ett poddavsnitt (12/10) den asymmetri som råder i konflikten mellan Israel och dess fiender – framförallt Hamas och jihadistiska grupper. En sådan ojämnhet märks när det gäller Hamas rutinmässiga användning av mänskliga sköldar, medan Israel försöker undvika att skada civila genom att exempelvis uppmana till evakuering före attacker.

En annan handlar om vilka etiska normer som präglar handlandet. Det är skillnad på oförutsedda och icke avsiktliga skador på civila, så kallade sidoskador (på engelska *collateral damage*), och på terrorattacker med civila som mål, i syfte att injaga skräck hos motståndaren. Harris påpekar att avsikten bakom handlingarna är avgörande för att bedöma den moraliska balansen.

Skillnaderna i värderingar och etik mellan en demokrat och en anhängare av fanatiska ideologier gör också att de uttryck för firande och glädjeyttringar som förekommit hos anhängare av Hamas i Sverige efter terrorattacken den 7 oktober, vore otänkbara på den pro-israeliska sidan. Attityder till våld och människoliv är väsensskilda.

För majoritetssvensken torde detta vara tämligen enkelt att både se och begripa. Det finns ett utbredd och välförankrat motstånd i Sverige mot våldslärorna, oavsett varifrån de kommer. Romantiska och diffusa föreställningar om revolution och diktatur som då och då uppstår, som hos extremhögern och i den autonoma klimatvänstern, vinner aldrig gehör i bredare lager.

Tvärtom har vi närmast försökt kompensera vår mjukryggade inställning till nazistmakten under andra världskriget genom att därefter tala extra tydligt och högt om Förintelsen, under paroller som "Aldrig mer".

Dåvarande statsminister Göran Persson engagerade sig förtjänstfullt och uthålligt. Boken "... om detta må ni berätta...", som var del av en statlig informationskampanj som sjöattes 1997, kom att tryckas i mer än en och en halv miljon exemplar och delades ut till främst föräldrar med barn i grundskolan, och har även översatts på en mängd språk.

År 2000 anordnade den svenska regeringen

Stockholms internationella forum för hågkomst om Förintelsen. 51 stater deltog och antog den så kallade Stockholmsdeklarationen, ett åtagande att stödja minneshållande, undervisning och studier om Förintelsen. 2003 bildades den nya myndigheten Forum för levande historia, med uppdraget att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen.

Den svenska toleransmyndigheten har nu verkat i 20 år. Men vad är resultatet?

I veckan presenterades en ny undersökning, som Judiska Centralrådet har gjort tillsammans med analysföretaget Infostat. Den mäter hur svenska judar upplever förekomsten av antisemitism efter Hamas attack mot Israel den 7 oktober. De som har svarat i undersökningen är medlemmar i de judiska församlingarna i Helsingborg, Göteborg, Malmö och Stockholm.

Flertalet har under de senaste åren uppfattat att det varit relativt tryggt att leva med judisk identitet i Sverige. Den senaste månaden har situationen emellertid försämrats markant. 91 procent svarar att det blivit mycket eller något otryggare att leva öppet med judisk identitet. Flertalet bär inga judiska symboler offentligt. Det finns en utbredd oro för trakasserier, förföljelse och våld, även dödligt våld, och man är också rädd för att någon i familjen ska drabbas.

Mer än tre av fyra tror att tryggheten för att leva med judisk identitet i Sverige kommer att försämras de kommande åren. Åtta av tio uppger att det finns områden som känns otrygga på grund av antisemitism. Närmare hälften har diskuterat att flytta från Sverige. Den upplevda uppblossade antisemitismen är den helt dominerande orsaken.

Tyvär tycks de känslor och upplevelser som kommer till uttryck i undersökningen vara befogade. Enligt polisen har hotbilden mot judar ökat. Och över hela Europa rapporteras om fler hatbrott mot judar.

Per Engström, sektionschef på polisens Nationella operativa avdelning (Noa), säger att man nu ser hur det har gått från muntliga hot till mer konkret handling. Engström påpekar också för TT (7/11) att Hamassympatisörer och delar av den propalestinska rörelsen förenas i sitt judehat med nynazister. "Vi ser två sidor som har enats."

Statsministern har varit tydlig i sitt fördömande av Hamas, för vilket han nyligen ådrog

Manifestation till stöd för kidnappade israeler i Stockholm.
Foto: Linus Sundahl-Djerf

sig starka protester i Göteborg. Hans regering har vidtagit en del åtgärder. Förutom stärkt säkerhet vid judiska institutioner vill man göra utbildningssatsningar och öka antalet resor till koncentrationsläger.

Fast som den liberala debattören och tidigare medarbetaren på denna sida, Naomi Abramowicz, skriver (GP 17/11), är det en öppen fråga huruvida det går att utbilda bort judehat. Som hon påpekar finns det gott om så kallade intellektuella som visar att det inte finns någon motsättning mellan akademiska meriter och antisemitism.

Det är förvisso ett faktum att människan är kapabel att förändras. Även Sverige har en gång för länge sedan varit ett klansamhälle, till och med ett som tillämpade människooffer. Värderingar förändras över tid, och det finns otaliga exempel på att människor som flyttar geografiskt kan genomgå stora skiften i levnadssätt och tankemönster.

På svensk mark förekommer både radikaliseringsprocesser och motsatta utvecklingar. Ledarsidans tidigare kolumnist Hanna Gadban lärde sig som barn att hata. Hon uttryckte i en text tacksamhet gentemot Sverige; "Här har jag fått möjlighet att utmana de inlärda fördomar som jag växte upp med". (31/1-16)

Men som Abramowicz erinrar om kommer det, även om regeringens utbildningsinsatser skulle vara framgångsrika, att ta tid innan effekten märks. "Det rör sig om år, decennier eller till och med generationer innan fördomarna mot judar är borta. I väntan på en värderingsförskjutning får Sveriges judar försöka klara sig bäst de kan", skriver Abramowicz.

Sverige måste förmå mer än så. Vid sidan av att förstärka säkerheten måste tydligheten från det offentliga Sverige vara otvetydig. Rågången mot våldslärorna och hatpredikanter klar. Den vårdslöshet som somliga företrädare från Socialdemokraterna nu uppvisar är både ansvarslös och farlig.

I stället för att utgå från synen hos de moderata muslimer, med vilka det gemensamma samhällsbygget måste ske, hörs i stället sådant som snarare närmar sig islamistisk logik; kraven på avståndstagande från terrororganisationer ska inte ses som ett ställningstagande mot islamism, utan snarare förstås som en kränkning mot muslimer. Men varför låta de mest extrema elementen definiera islam?

S bör lyssna på sin partikollega Nalin Baksi, som står rakryggad vakt mot försöken att lösa upp gränsen mellan islam och islamism. För henne är den moraliska skillnad som Sam Harris beskriver solklar, hon finner det självklart "att vi muslimer ska ställa upp för judar när de attackerar i Sverige". (Fokus 23/10)

Baksi kritiserar tystnaden från muslimska företrädare: "Jag hör inte heller någon som högt och tydligt tar avstånd från de grova antisemitiska slagord som skanderats. Som troende muslim skäms jag för dem. (...) Det finns inget som legitimerar terrorseken Hamas slakt av civila. Det är något alla människor med en gnutta moral måste ta avstånd från och fördöma."

En gnutta moral. Magdalena Andersson och Annika Strandhäll borde ta intryck av vad hon säger.

Tove Lifvendahl är politisk chefredaktör.
Läs fler artiklar på SvD.se/av/tove-lifvendahl

”
Attityder till
våld och
människoliv
är väsens-
skilda.